

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om hjemmeværnet.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 799, fremsættelsen i tidenden sp. 1469).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Frode Jakobsen: Da vi skred til oprettelsen af et hjemmeværn efter vedtagelsen af hjemmeværnsloven i 1948, var det for mange ikke uden tvivl. Folk med våben i hjemmene — det følte som noget fremmed og sært. Det var kun på én baggrund, at denne tanke kunne sejre i Danmark, nemlig den modstandskamp, som lige var ført. Det var en rystelse for mange at vågne op den 9. april og få at vide, at Danmark var blevet besat om natten, og der var mange, der dengang lovede sig selv, at hvis Danmark blev frit igen, ville vi i hvert fald gøre alt, hvad der stod i vor magt, for at det samme aldrig mere måtte ske.

Det betød, at en modstandsbevægelse voksede op. Ved krigens slutning var der en underjordisk hær på over 50 000 mand. Det var ikke noget let job at bygge en underjordisk hær op under en besættelse. Vanskelighederne var først og fremmest to ting: mangelen på våben og mangelen på folk, der var øvet i at bruge våben. Så svagt havde vort forsvar været. Våbnene fik vi fra luften, kastet ned af engelske flyvere. Det var en dyr metode, det kostede mange menneskeliv. Endnu sværere var det måske under en besættelse at opøve uøvede folk i at bruge våbnene.

Da Danmark blev befriet, var der derfor mange, der spurgte sig selv: hvordan kan vi sørge for at være bedre forberedt en anden gang? Det er ud af det spørgsmål, hjemmeværnet er blevet til. Et hjemmeværn ville betyde våben i gode danskeres hjem; et hjemmeværn ville betyde folk øvet i at bruge de våben i enhver landsby i Danmark. På den måde opstod hjemmeværnsforeninger som overgang fra modstandsbevægelsen til hjemmeværnet. Dengang stillede den samlede modstandsbevægelse sig bag hjemmeværnet. Senere kom det statslige hjemmeværn. Det er den historiske oprindelse til det danske hjemmeværn.

Men der var en ting mere, der skulle til, nemlig at også de professionelle militære krævede et hjemmeværn som en militær nødvendighed. Også det skete, fordi den strategiske situation i dag er en helt anden end før. Når man tænkte på en våbenkamp før krigen, tænkte man altid på en front som under den første verdenskrig. Men i dag er der en større fare for en krig uden fronter, med luftlandetropper, med moderne landsætningsbåde, med muligheden for en femtekolonne, og derfor er det i dag ikke nok med soldater i kaserner. Der må ligesom trækkes et net ud over landet af folk, som kan tage det første stød, som kan rapportere, bevogte, ja, eventuelt også opholde en stærkere fjende.

Alligevel var der nogle, som smilede: en midaldrende, velnæret borger i uniform! Og der var i hjemmeværnet folk, som i den første tid ligesom listede langs murene. Derfor turde man ikke gå ud fra, at et hjemmeværn kunne bygges op udelukkende på frivillige, ja, hvis man ser på loven af 1948, får man nærmest indtryk af, at de frivillige er tænkt som et supplement til de tvungne. Men vi gjorde altså et forsøg. Jeg tror, man kan sige i dag, at forsøget lykkedes. Hjemmeværnet blev stående, og frivilligheden blev holdt fast. Endnu i 1952 fandt man det nødvendigt at bevare muligheden for til enhver tid at kunne skride til udskrivning, men i det foreliggende lovforslag er der taget det skridt, at man endelig tør slå fast, at udskrivning er noget, der kun kan ske i en ekstraordinær situation. Jeg tror, at det er en lykke, at man har kunnet holde denne linje.

Når hjemmeværnsloven nu tages op til revision, er det ikke, fordi der er noget i vejen med loven, som gennemførtes i 1948. Jeg synes tværtimod, at den lov, som blev gennemført af det ærede medlem hr. Rasmus Hansen, den daværende forsvarsminister, i høj grad har stået sin prøve.

Det, som ligger bag revisionen, er dels forsvarslovens gennemførelse for et år siden, der gør en vis tilpasning nødvendig, i hvert fald i formuleringer, dels et enstemmigt ønske hos alle partier i forsvarsudvalget om en styrkelse af hjemmeværnet.

Man hører rigtignok undertiden det spørgsmål — og det har måske endda været særlig aktualiseret i de sidste dage —

[Frode Jakobsen.]

om det hele er noget værd. Nu, hvor et par atombomber eller brintbomber kunne ødelægge det halve af Danmark, er det så ikke noget forældet noget med et hjemmeværn, nogle folk, som om søndagen løber rundt og leger med et gevær? Det er naturligvis rigtigt, at et hjemmeværn ikke er et modvåben mod atomvåben; dem findes der i virkeligheden ikke nogen modvåben imod; men hjemmeværnet er noget værd over for en anden fare — og en anden fare, som er mere sandsynlig end en atomkrig. Det, vi oplever, er jo netop, at våbnenes forfærdelighed gør det mere sandsynligt, at de forfærdelige våben aldrig vil blive brugt.

Men jeg tror, det ville være forkert, hvis nogle så deraf slutter, at så foregår der altså ikke længere en kamp om magten i verden; denne kamp om magten tvinges bare til at søge andre veje. Det er de ikke-militære veje. Jeg tror for øvrigt, at det først og fremmest er her, det gælder, men hvilken lykke er det ikke? Men der kan også tænkes kamp med våben, andre våben end atomvåben. Det er et spørgsmål, om vi ikke netop oplever det paradoks, at de ny våbens frygtelighed gør det mere sandsynligt, at kampen, hvis det nogen sinde skulle komme til kamp med våben, mere vil blive kæmpet mand mod mand med de mere primitive, personlige våben, som f. eks. hjemmeværnsmanden har.

Man behøver bare at kaste et blik ud over verden. Der kæmpes forskellige steder i dag. Der er blevet kæmpet gennem de sidste 10 år og kæmpet, hvor stater med atomvåben enten var direkte med eller i hvert fald med som bagmænd: i Korea, Bagindien, Ungarn, Algier, og det er ikke med atomvåben, der er blevet kæmpet. De fleste af de konflikter har været af en sådan art, at atomvåben simpelt hen ikke kunne bruges, fordi de ville slå lige så mange venner som fjender ihjel.

Den opfattelse, som er blevet fremsat, at et såkaldt konventionelt forsvar er meningsløst i atomvåbnenes tid, afkræftes af det, som hver dag sker omkring os. Den er en eklatant fejlbedømmelse, hvis den ikke er det, som er værre. Jeg behøver vel ikke at tilføje, at ligesom hele vort forsvar bygges op ikke for at vinde nogen krig,

men for at forhindre en krig, således er hjemmeværnet der også, ikke for at udkæmpe den form for krig, hvor et atomvåben er nytteløst, men hvor et hjemmeværn er den helt rigtige form — men for at forebygge netop den form for krig.

Bag dette lovforslag ligger altså en enighed blandt de demokratiske partier om, at hjemmeværnet bør styrkes. Man kan så spørge: hvordan styrkes hjemmeværnet med dette lovforslag?

Jeg vil først svare, at hjemmeværnet er noget i retning af en folkebevægelse, og en folkebevægelse styrker man ikke først og fremmest ved lovændringer. Hvis der er nogen i hjemmeværnet, som har forestillet sig, at når hjemmeværnsloven bare blev revideret, så ville alting være dejligt, så er det naturligvis en misforståelse. Det primære er — og det vil det altid blive ved med at være — arbejdet derude, ildhuen hos mændene, kvinderne, udholdenheden, stædigheden, som bliver ved trods alle fristelser og lygtemænd. Men alligevel kan der gøres en hel del, for at det kan gå lettere. Hjemmeværnet har efter min opfattelse i nogen tid trængt til at blive smurt noget bedre. De folk, som frivilligt lægger krop til, og som ofrer af deres fritid og kræfter, skulle helst ikke være nødt til også at ofre af deres penge.

De yderligere udgifter, som lovforslaget varsler, går i det væsentlige til flere instruktører, mere instruktion, en mere rimelig godtgørelse til de frivillige befalingsmænd, altså næstkommanderende, kommandobefalingsmænd, skydeinstruktører, våbenmestre, alle dem, som uden en egentlig løn bærer det største slid ude i kompagnierne. Noget af det er en lønforhøjelse; det meste betyder dog flere folk. Man kan spørge, om en lønforhøjelse er en styrkelse. Naturligvis er den det, hvis en rimelig lønforhøjelse betyder, at man kan holde fast ved de rigtige mænd, hvis den betyder, at man får de bedst kvalificerede til at søge stillingerne. Men det er rigtigt, at den afgørende styrkelse for hjemmeværnet, som myndighederne er i stand til at yde, og som der har været enighed om i forsvarsudvalget, den ligger kun til dels i denne lov, for den afgørende styrkelse er en bedre udrustning, en bedre uddannelse.

Uddannelsen er altså delvis med i lov-

[Frøde Jakobsen.]

forslaget; udrustningen figurerer ifølge sagens natur ikke her. Det gælder f. eks. de nye geværer, som jeg går ud fra at hjemmевærnet skal have sammen med det øvrige forsvar, og det gælder en mere koncentreret og derfor mere effektiv uddannelse på kursus af dem, der måtte ønske det.

Hvilke ændringer er der da i denne lov? Organisationsmæssigt er der intet revolutionerende. De 3 hjemmевærnsgræne placeres endelig helt lige i loven. Kvinder placeres endelig på lige fod med mænd.

Det er efter min mening en stor lykke, at der er grund til at vente, at hjemmевærnsloven kan blive vedtaget af et næsten enstemmigt ting. Hjemmевærnet er et nødvendigt teknisk led i vort forsvar, men det er også noget mere; hjemmевærnet er bæreren af en idé. Det er efter min mening mere end noget andet bæreren af forsvarsviljen i Danmark i dag, af en ny, utraditionel forsvarsvilje i langt bredere lag, end vi før har kendt. I arbejdet for tilgang til hjemmевærnet er det ikke nok at komme med strengt militære argumenter; det er nødvendigt hele tiden at give den brede baggrund og fortælle om: hvorfor forsvar, hvorfor Atlantpagt, hvorfor ikke neutralitet — at tale om faren, der truer, og om de værdier, som vi ikke vil miste.

Der kan være delte meninger om enkeltheder i vort forsvar; én ting tror jeg der er fuld enighed om: at det bygges op ikke for at kunne klare en krig. Kommer det til stor-krig, ja, så er det næsten lige meget, hvordan det går, for så er slaget tabt, tabt for menneskeheden. Man kan så indvende, at det jo ikke er et dansk forsvar, der kan afskrække fra det, som ville betyde noget i retning af civilisationens undergang. Til det vil jeg svare, at vort sikkerhedssystem bygger på to principper. For det første den almindelige afskrækkelse fra krig — det er ikke vor sag, det kan vi ikke gøre noget ved — men dernæst det at sørge for, at den afskrækkelse dækker også os; det kan vi gøre noget for. Dækket er vi jo ifølge Atlantpagtens ord, er der nogen der vil sige. Ja vel, jeg skal være den sidste til at skabe tvivl om Atlantpagten; men der er alligevel noget, jeg tror mere på end på papir; jeg tror på, at det kunne betyde en forskel, om den besked, vore stærkeste

allierede, amerikanerne, en dag fik, var: Danmark er blevet taget i nat — eller om den besked var: de kæmper i Danmark, de bliver ved med at kæmpe i Danmark. Måske ville det gøre en forskel for vore stærkeste allierede; det kan der være delte meninger om. Men så er det oven i købet ikke det, det kommer an på; det kommer ikke an på, hvad vi tror amerikanerne ville gøre, ja, det kommer ikke engang an på, hvad amerikanerne virkelig ville gøre. Det, som det kommer an på, det er, hvad russerne tror amerikanerne ville gøre, hvis Danmark blev overfaldet. For det hele er jo noget, som ikke må ske; det hele drejer sig om at forebygge, og derfor er det nok rigtigt, at et dansk forsvar fortæller ikke en modstander, at Danmark ikke kan tages; men det fortæller en modstander, at Danmark kan ikke tages uden kamp. Og derved fortæller det en modstander, stærkere end ordlyden af nogen traktat, at et angreb på Danmark, det betyder det forfærdelige, som der er grund til at tro at alle viger tilbage for. På den måde kommer også det danske hjemmевærn med sine beskedne våben til at spille en krigsforebyggende rolle.

Med de ord vil jeg anbefale lovforslaget til tingets velvillige behandling.

From: Jeg er i den ejendommelige situation at skulle give det ærede medlem hr. Aksel Larsen ret, i hvert fald med hensyn til en bemærkning, det ærede medlem kom med ved behandlingen af den foregående sag, idet han henviste til det uheldige i, at adskillige lovforslag var kendt af pressens medlemmer, før folketingets medlemmer selv havde fået dem forelagt.

Jeg kan supplere dette op med en bemærkning vedrørende det lovforslag, vi behandler her. Ca 8 dage før det blev fremsat, havde dagbladet Information en meddelelse om, hvad det gik ud på, og omtrent samtidig blev jeg ringet op af et tidligere medlem af tinget, hr. Lannung, der allerede på det tidspunkt var i besiddelse af et eksemplar af lovforslaget, og han ville gerne høre min mening om det nye forslag til en hjemmевærnslov. Jeg var sådan set lidt ked af, at jeg som medlem af folketinget måtte erkende, at jeg ikke havde set forslaget endnu og derfor ikke kunne udtale mig

[From.]

om, hvad det gik ud på. Efter at det således nu i et stykke tid har været bekendt for Information og hr. Lannung, kan det vel med rimelighed siges, at det nu kan være passende, at det også forelægges den lovgivende forsamling.

Jeg er sådan set tilfreds med lovforslaget, som det er udformet. Det er skrevet i et godt sprog, og de sædvanlige bemyndigelser til forsvarsministeren er, synes det mig, holdt inden for en passende ramme. Jeg tror dog, alle vil være enige med mig i, at det bør have en grundig udvalgsbehandling, sådan at vi helt kan overskue dets virkninger, og sådan at den nye hjemmeværnslov kan blive en virkelig god ramme for hjemmeværnets videre arbejde.

Der skal i hvert fald fra venstres side ved denne lejlighed lyde en oprigtig tak til de ca. 70.000 danske borgere, der har påtaget sig denne opgave — ikke alene for dette, at de sætter noget ind for at værne vort hjem, men også og måske især for den måde, de gør det på. Når der i dag står respekt om det danske hjemmeværn, også i kredse, hvor man før var modstander, ja, så tror jeg, at den egentlige årsag til dette nok er den, at man lige fra de øverste chefer og ned til det menige personel har fundet frem til en væremåde, der er i nøje overensstemmelse med dansk mentalitet og vel at mærke på et område, der før krigen var noget fremmed for den almindelige befolkning. Jeg tror, det er lykkeligt for alle parter, at det er sådan.

Meningen med lovforslaget er naturligvis, at det skal betyde en styrkelse af hjemmeværnets forhold og en klargøring af dets administration og ansvarsområde. Sådan tror jeg også det vil virke. Men jeg kan ikke helt frigøre mig for det indtryk, at en meget stor del af de forøgede midler, der stilles til hjemmeværnets disposition, vil gå til administration, om jeg må bruge det udtryk. Dette skal ikke forstås således, at jeg er imod en vis forhøjelse og en forbedring af hjemmeværnets administrative apparat, for jeg tror, der har været stillet lovlig store krav til visse administrationsgrene inden for organisationen, men på dette område må vi i hvert fald — i det udval, der kommer — have gjort op, hvor meget af de 6 mill. kr., som budgettet forøges med, der vil gå

til administration og nye stillinger, og hvor meget der, både i forhold til dette budget og til andre budgetter, som det ærede medlem hr. Frode Jakobsen har gjort opmærksom på, skal anvendes til materiel og andre ting, der kan forøge hjemmeværnets effektivitet og kampværdi. Jeg vil gerne sætte en meget tyk streg under, at for venstre er dette noget meget afgørende. Her er et af de punkter, som vi fra venstres side ønsker meget nøje klarlagt.

Ved forsvarsforliget i sidste folketingsår var det en forudsætning, at hjemmeværnet skulle styrkes, og da var der vist ikke mange af os, der regnede med, at 6 mill. kr. ville være tilstrækkeligt. Jeg skal dog ikke bebrejde den højtærede minister, at han tager strengt økonomiske hensyn, og jeg skal heller ikke foreslå beløbet forhøjet, men som før sagt: vi må have vished for, at det anvendes med hovedvægten lagt på effektivitet og kampværdi og ikke på en forøgelse af stabe og kontorapparat. Dette føler jeg trang til at fremhæve med baggrund i den almindelige tendens ved alle offentlige foranstaltninger, og forsvaret er jo desværre ikke en undtagelse.

I § 34 ser jeg, at midlerne til dækning af hjemmeværnets udgifter skal bevilges på de årlige finanslove, og ministeren bemærker, at udgifterne deles op i driftsudgifter og investeringsudgifter som for det øvrige forsvar. Dette finder jeg helt i sin orden; jeg regner med, at budgettet fremover — som for det øvrige forsvars vedkommende — vil være at regulere efter pris- og lønudviklingen, og jeg vil gerne bede den højtærede minister bekræfte dette.

Jeg omtalte før, at hjemmeværnets opbygning og daglige virksomhed faldt godt i tråd med dansk mentalitet, og når det er sådan, tror jeg det hænger meget nøje sammen med frivillighedsprincippet. Jeg er derfor meget tilfreds med, at dette bliver bevaret, ja, jeg kunne næsten sige det så stærkt, at det er en forudsætning for venstres medvirken. I § 13 er der jo en undtagelse, men da den er begrænset til overordentlige situationer, har jeg ingen indvendinger på dette punkt.

Jeg ved ikke, om det er rigtigt, men ved at læse forslaget får jeg indtryk af, at hjemmeværnet får ligesom et lidt mere militært tilsnit. Hvis det er således, hilser

[From.]

jeg det med tilfredshed, for vi må jo ikke glemme, at i § 1 slås det meget tydeligt fast, at hjemmeværnet er en del af det militære forsvar, og at det skal deltage i løsningen af det samlede forsvars opgaver. Jeg tror derfor, det er meget vigtigt, at ingen kan være i tvivl om — især under en krigssituation — at hjemmeværnet er en rent militær organisation og ikke noget som helst andet. Derfor er det for mig at se også vigtigt, at det militære bliver markeret også i det små med hensyn til militær påklædning og kommandoforhold, og jeg føler mig helt i overensstemmelse med hjemmeværnets personel, når jeg fremhæver, at dette ikke har noget som helst at gøre med en trang til snore og epauletter.

På denne baggrund vil jeg gerne fremhæve et spørgsmål, som man måske vil smile lidt ad, men var det ikke rimeligt, at hjemmeværnets befalingsmænd blev udstyret med lidt pænere distinktioner end de kraveknapper, de nu må gå rundt med? Er der en mening med, at befalingsmænd af linjen har pæne militære distinktioner og en pænere uniform ved siden af den daglige, må det vel være lige så rimeligt for hjemmeværnets befalingsmænd, og jeg kunne ønske, at befalingsmænd i hjemmeværnet fik de samme militære gradsbetegnelser som befalingsmænd af linjen i de forskellige grene af forsvaret. Jeg vil gerne spørge den højtærede forsvarsminister, hvorfor de ikke har det.

En anden ting, som jeg gerne vil fremhæve, er, at jeg går ud fra, at de lokale forsvarsbataljoner, som er et led i den nye forsvarsordning, nu snart må blive opstillet, og jeg går ligeledes ud fra, at der skal foregå et meget snævert samarbejde mellem disse og hjemmeværnet. Efter min mening er værdien af såvel forsvarets som hjemmeværnets bataljoner meget afhængig af, at et sådant samarbejde bliver etableret, og jeg håber derfor også, at der i lovforslaget er taget fornødent hensyn til dette forhold navnlig med henblik på kommandoforhold og ansvarsområde de to enheder imellem. Jeg lægger meget vægt på, at det er klart fastlagt. Jeg kan ikke helt overse det, men jeg erkender, at dette spørgsmål egner sig bedst til drøftelse i udvalg.

En væsentlig nydannelse i forslaget er,

at de kvindelige korps nu bliver et almindeligt led i de tre hjemmeværnsgræne, og at begge parter ligestilles. Jeg har forstået på ministerens fremsættelsestale, at kvindekorpsene ikke er enige heri, men vi får overhovedet ikke noget at vide om, hvori uenigheden består. Det er en noget mærkelig fremgangsmåde, at den højtærede forsvarsminister stiller folketinget over for et sådant problem, som jo dog er af den største vigtighed for de frivillige kvindekorps, og så tror, at han kan nøjes med bare at konstatere, at der er en vis uenighed. På dette område er lovforslaget efter min mening meget dårligt forberedt, og på et sådant grundlag kan venstre i hvert fald ikke tage stilling. Vi ønsker problemet ordentligt belyst; vi ønsker at høre de ansvarlige ledes begrundelse for og imod, og så skal man til den tid få at vide, hvor venstre står.

Med disse få bemærkninger skal jeg tilsige venstres positive og velvillige medvirken til en ny lov for hjemmeværnet, en lov, der helst skulle betyde øget tilgang, øget effektivitet og øget arbejdsglæde for alle de mange, der frivilligt går ind til denne opgave. I det arbejde, der nu står for, er det dette, der skal være målet for venstre.

Erik Kragh: Inden jeg fremsætter mine udtalelser om forslag til lov om hjemmeværnet, vil jeg gerne — med den højtærede formands tilladelse — nævne, at det må hilses med tilfredshed, at den højtærede forsvarsminister har udsat fremsættelsen af forslaget til en ny personellov og på dette område vil afvente en tilbundsgående analyse af arbejds- og ansvarsområder inden for forsvaret, bygget på den ny organisation og kommandostruktur. Der må regnes herved at kunne opnås et sagligt grundlag for den politiske stillingtagen til de problemer, der dér kan være tvivl om som f. eks. en ændret status for fenrikgruppen. Specielt om dette spørgsmål, hvis konsekvenser er meget vidtrækkende for det daglige liv i værnene, er det vel nødvendigt at afvente det saglige grundlag og ikke på forhånd lægge sig fast på en bestemt løsning.

Om det foreliggende forslag til lov om hjemmeværnet vil jeg gerne udtale, at mit parti hilser dets fremsættelse meget vel-

[Erik Kragh.]

kommen. En styrkelse af hjemmeværnet har længe været meget ønskelig, da hjemmeværnet og de frivillige kvindekorpser jo har en såre betydningsfuld opgave at løse inden for det samlede forsvar.

Forinden jeg kommer ind på visse enkeltheder i lovforslaget, vil jeg gerne fremsætte nogle betragtninger af mere principiel karakter om hjemmeværnets rolle inden for det samlede forsvar.

Som det vil være bekendt, har tendensen inden for NATO-forsvaret igennem de 12 år, der er gået, i stadig stigende grad været at lægge hovedvægten på at have stående styrker af de forskellige kategorier, altså styrker, der er kampklare i fredstid og således skal forebygge aggression, altså afskrække fra forsøg på nogen form for militært angreb over NATO-landenes grænser. Da hjemmeværnet jo netop i hele sin grundidé og ved hele sin lokalt prægede opbygning er i stand til at have sine enheder kampklare med få timers varsel, kan man sådan set sige, at hjemmeværnet må henregnes til det stående beredskab.

Formålet er, som jeg nævnte, at afskrække fra, at der bliver ført noget angreb mod vor del af den samlede NATO-front; ideen i dette er derfor at have dette beredskab af kampklare regulære styrker og hjemmeværnets almindelige territorielle sikring, så at en eventuel angriber ved, at han ikke vil være i stand til ved en hurtig besættelse af vort land at stille NATO over for en fuldbyrdet kendsgerning, men at vi kan holde ud og skabe forudsætningerne for, at hjælp fra vore allierede kan nå frem i tide. Det vil sige, at en angriber forstår, at han ved vore allieredes indgriben kan risikere at blive indviklet i begivenheder, hvis konsekvenser for ham selv han ikke vil kunne overse. Det er dette, der vil virke hæmmende for en angribers eventuelle planer, og som derfor er den krigsafskrækkende idé for vort forsvar — som i øvrigt for forsvaret af ethvert område fra Nordnorge til Kaukasus.

Det er også for hjemmeværnet disse ideer, der må lægges til grund for dets opgaver og virke, og som gør, at det er af betydning, hvad også hjemmeværnets små lokale styrker præsterer.

Grundlaget for det hele og hermed også

for hjemmeværnet er således alliancen og den hjælp, alliancen automatisk vil bringe, herunder ikke mindst den hjælp, som De Forenede Stater har forpligtet sig til. Det er herved tilfredsstillende og beroligende, at De Forenede Staters nye præsident, mr. Kennedy, efter sin tiltræden har erklæret, at NATO er De Forenede Staters centrale og vigtigste forsvarsalliance, og at De Forenede Stater ønsker at opretholde sin militære styrke i Europa. Dette må ses som en bekræftelse af det løfte, som præsident Eisenhower for 3 år siden afgav om, at De Forenede Stater straks og med alle egnede midler vil kommet ethvert NATO-land til hjælp, der måtte blive udsat for væbnet angreb.

Det er i sidste ende dette, der er grundlaget også for hjemmeværnets og kvindekorpsernes virke. Og det er vigtigt, at hjemmeværnsmandene ikke blot betragter deres eget begrænsede område, men forstår, at de er deltagere i en stor, samlet anstængelse, altså at de er en del af de hundred tusinder af soldater, orlogsgaster, flyvere og hjemmeværnsfolk, der overalt langs de frie vesteuropæiske landes grænser står vagt til sikring af vore territorier og ved deres tilstedeværelse skal gøre en angriber klart, at angreb ikke betaler sig; de står der altså først og fremmest for at hindre krigen.

Hjemmeværnets opgaver inden for helheden kan karakteriseres som en rygsikring af hærens, søværnets og flyvevåbenets styrker, altså en almindelig bevogtning og sikring af territoriet, en for helheden livsvigtig opgave, der kun kan løses af hjemmeværnet, da de andre værn ikke har styrker hertil. Det er for forsvarets øverste ledelse af afgørende betydning at vide, at der over hele landet er et net af væbnede pålidelige mænd, således at meldinger indløber, hvis der sker noget, og også når intet sker, samt at der er folk overalt til en første indgriben over for styrker, der måtte blive landsat pr. faldskærm eller fra søen.

Det er imidlertid også klart, at hjemmeværnets muligheder begrænses ved dets korte uddannelse og bl. a. heraf følgende lette våben, og at større angrebsaktioner må imødegås af regulære styrker med tunge våben som f. eks. kampvogne og artilleri. Hjemmeværnet og de regulære styrker har således forskelligartede opgaver, hvis løs-

[Erik Kragh.]

ning supplerer hinanden, og det er derfor indlysende, at man ikke kan reducere den ene kategori, selv om man styrker den anden.

Det er derfor meget tilfredsstillende, at den højtærede forsvarsminister ved fremsættelsen af lovforslaget nævnte, at man tilstræber en styrkelse af hjemmeværnet, og at dette først og fremmest vil give sig udtryk i en intensivning af uddannelsen og en forbedring af hjemmeværnets materiel. Den højtærede forsvarsminister har herved netop fremhævet de to områder, der er afgørende for hjemmeværnets effektivitet: at opnå den bedst mulige uddannelse afhængig til en vis grad af den enkelte hjemmeværnsmand selv; men denne har på den anden side krav på at råde over så gode våben og så godt materiel, som man er i stand til at skaffe ham.

Der er vel grund til som afslutning på disse mere principielle betragtninger fra talerstolen i det høje ting at udtrykke en tak for det arbejde, der gøres af de frivillige i hjemmeværnets forskellige styrker og i de frivillige kvindekorps. Dette frivillige arbejde er højt værdsat af de regulære styrkers professionelle personel og har jo heldigvis fået en tilfredsstillende position i befolkningen.

Om enkelthederne i det foreliggende lovforslag har jeg ved denne første behandling kun nogle enkelte bemærkninger at gøre, idet jeg anser det for nødvendigt, at der for visse områders vedkommende foretages en grundig behandling i et udvalg.

Et vigtigt problem er naturligvis ansvarsfordelingen med hensyn til det operative tilhørs- og underlæggelsesforhold. § 5, stk. 2, giver rigtige, men måske noget rummelige bestemmelser herfor, og det må anses for ønskeligt i udvalget at få præciseret, at det er de militære regionschefer, der direkte fører kampen, og at hjemmeværnets regionsledere under krigsforhold o. lign. indgår i regionschefens stab. Det må være et klart og logisk princip, at hjemmeværnsområderne — herunder hjemmeværnsregionerne — er opstillende og uddannende myndigheder, medens regionen er den operative myndighed, der fører kommando over de til dens rådighed stillede hjemmeværnsdistrikter og -kompagnier. Der kan ikke

inden for territorialt samme område være to kommandomyndigheder med samme opgaver.

Det andet problem, jeg gerne vil omtale ved denne lejlighed, er kvindekorpsets stilling. Det, det drejer sig om, er at opnå den højeste mulige effektivitet for kvindekorpsets vedkommende og derfor den bedst mulige kvalitative tilgang. Dette ville bedst blive tilgodeset ved at bevare korpset som det naturlige samlingspunkt, uanset om nogle af medlemmerne er knyttet til en hjemmeværnsgren.

Det er offentligt bekendt, at korpscheferne for Danmarks Lottekorps og for Kvindeligt Flyverkorps ikke anser den i lovforslaget skitserede ordning, hvorefter korpset underlægges de respektive hjemmeværnsgrene og korpsets selvstændige stilling mere eller mindre ophæves, for hensigtsmæssig. Det er også bekendt, at denne utilfredshed deles af et stort antal af personalet i de kvindelige korps.

Et af de væsentligste punkter i denne sag er, at en tredjedel af alle medlemmer i Danmarks Lottekorps i deres tjeneste aldrig vil få noget med hjemmeværnet at gøre, idet disse lotter skal knyttes direkte til hærens funktioner i krigstilfælde. Næsten 100 pct. af medlemmerne i Kvindeligt Flyverkorps skal gøre tjeneste i flyvevåbenet og næsten ingen af dem i hjemmeværnet. Og for Kvindelige Marineres vedkommende er sagen, at de tre fjerdedele skal gøre tjeneste i søværnets institutioner i land og kun en mindre del i samarbejde med det maritime hjemmeværn. Dette forhold taler sammen med adskillige andre imod at indlemme kvindekorpset direkte under hjemmeværnet.

Jeg har personligt ved talrige lejligheder konstateret, med hvilken dygtighed og pligtroskab det frivillige kvindelige personel går op i sit arbejde, og jeg finder derfor, at man skylder dem, at deres problemer tages op til fordomsfri behandling i det kommende udvalg. Dette så meget mere, som jeg for mit vedkommende i hvert fald har svært ved at se, at der skulle være større saglige hensyn, der taler for hjemmeværnsledelsens ønsker, end for den af kvindekorpset foreslåede, mere selvstændige stilling inden for helheden. Tværtimod!

[Erik Kragh.]

Ud over de nævnte to problemer anser jeg det ikke for nødvendigt her ved første behandling at komme nærmere ind på enkeltheder, og jeg kan derfor på mit partis vegne tilsige en positiv stillingtagen til lovforslaget som helhed.

Aage Fogh: Det foreliggende lovforslag betragter jeg som en udbygning af den i fjor gennemførte militærordning, og jeg kan derfor på partiets vegne anbefale, at det bliver gennemført.

Jeg er enig med det ærede medlem hr. From, når det ærede medlem gav udtryk for, at han syntes, at overbygningen tog sig lidt stor ud. Ved gennemlæsning får man det indtryk, at der er mange grader — 1., 2., 3., og jeg tror også 4. grad visse steder. Derfor vil jeg gerne i det kommende udvalg have nogle oplysninger om disse spørgsmål, for selvfølgelig er det vigtigt, at vi ikke bruger flere midler til dette end højest nødvendigt.

I denne forbindelse vil jeg gerne stille et spørgsmål: når man nu har så udbygget en ledelse som den, der er stillet op i lovforslaget, skal der så også fortsat være anvendelse for de såkaldte hjemmeværnskonsulenter? Der står ikke noget som helst om, hvilke opgaver de har at løse. Der står kun, at forsvarsministeren ansætter hjemmeværnskonsulenter, men hvad han ansætter dem til, er der overhovedet ikke nævnt et ord om. Jeg vil derfor gerne i udvalget have oplysning dels om, hvad de herrer har at bestille, dels om hvad det koster at have dem, samt hvor mange vi har af dem, og hvad vi skal have i fremtiden. Jeg kan ikke se, at det skal være nødvendigt, når man har en så stærkt udbygget ledelse i øvrigt, at have en konsulentstab ved siden af. Selvfølgelig kan konsulenterne være et udmærket folkefærd — det er ikke sådan, at jeg tror andet — men de skulle jo udnyttes på en forstandig måde.

Jeg vil også gerne i udvalget have lidt nærmere oplysning om, hvad der ligger

bag ved den højtærede forsvarsministers udtalelse i fremsættelsestalen i relation til de kvindelige korps. Jeg forstår, at det kvindelige hjemmeværn ikke er tilfreds med den ordning, der nu ønskes indført, men jeg håber, at vi i udvalget kan finde frem til en sådan ordning, at alle kan blive tilfredse; det er jo altid skønt, når det lader sig gøre at nå til det resultat.

Herudover skal jeg ikke fremsætte yderligere bemærkninger. Vi tilsiger velvillig behandling i udvalget, og vi står inde for at medvirke til, at lovforslaget gennemføres.

O. Mathiasen: Det hedder i formålsparagraffen — § 1 i dette lovforslag — at hjemmeværnet er en del af det militære forsvar og deltager i løsningen af de opgaver, der påhviler værnene, normalt inden for eller i umiddelbar nærhed af hjemstavnen. Det vil altså sige, at hjemmeværnets opgave er den, som det skønne navn giver udtryk for, at danne et værn om hjemmene, at værne hjemegnen i tilfælde af, at krigen kommer ind over vort land.

Jeg skal med det samme slå fast, at jeg aldeles ikke et øjeblik tror på, at hjemmeværnet kan løse denne smukke opgave — jeg vil endda sige tværtimod. Jeg vil gerne sige det så stærkt, at det ikke kan misforstås: jeg er overbevist om, at et hjemmeværn af den art, der her er tale om, bærer sit navn med absolut urette. Hjemmeværnet er efter min opfattelse et bundfalsk navn. Det er min bestemte opfattelse, at et militært hjemmeværn, som går i aktion i tilfælde af krig, vil blive den direkte årsag til, at de allerstørste ulykker vil ramme hjemmene og befolkningen, stik imod hvad formålet angiver.

Hjemmeværnet er en del af det militære forsvar, som det hedder i formålsparagraffen. Det forekommer mig, at den højtærede forsvarsminister skylder den befolkning, som dette hjemmeværn er sat til at forsvare og værne, en oplysning om, hvad der i det hele taget forstås ved det militære forsvar. På hvilken måde og i hvilket omfang vil

[O. Mathiasen.]

hjemmeværnet være i stand til at værne befolkningen mod krigens ulykker? I lovforslaget siges der, så vidt jeg kan se, ikke noget om det. Jeg kan dog ikke tænke mig, at også dette forhold er en militær hemmelighed, som ikke kommer befolkningen ved.

Jeg har på forskellig måde søgt at skaffe mig oplysninger om dette spørgsmål. Bl. a. har jeg meget nøje studeret, hvad generalmajor Erik Kragh — der nu er medlem af det høje ting — har sagt og skrevet bl. a. i en lille bog. Det ærede medlem har været til krigsforhør hos en journalist, tror jeg det var. Generalmajor Kragh søger ved 2 eksempler at vise, hvad der er hjemmeværnets opgave. Det ene eksempel går ud på, at en fjendtlig faldskærmsgruppe bliver kastet ned et eller andet sted for at sprænge en bro. I dette tilfælde skal hjemmeværnet gå til øjeblikkelig aktion, tilintetgøre gruppen, og for at der ikke skal være nogen tvivl om, hvad denne tilintetgørelse består i, forklarer generalmajoren. . . .

Formanden: Jeg gør opmærksom på, at der ikke bruges titler under forhandlingen.

O. Mathiasen: Jeg troede, jeg måtte gøre det, fordi generalmajoren ikke på det tidspunkt var medlem af det høje ting.

Formanden: Han er medlem nu.

O. Mathiasen: Jeg skal rette mig efter det. Det ærede medlem siger, at gruppen skal slås ihjel eller tages til fange. Her er altså ingen smalle steder. De danske hjemmeværnsfolk kan klare det hele. Hvordan det vil gå hjemmeværnsgruppen, hvis den fjendtlige gruppe også er bevæbnet og slår fra sig, står der ikke noget om. Værre er det for hjemmeværnsgruppen, hvis der f. eks. nedkastes tusind faldskærmsoldater. Så bliver der for mange at slå ihjel, så nøjes man med at lægge sig uden om faldskærms-tropperne, observerer dem og prøver at genere dem og hindre dem i at brede sig ved patruljer og små styrker ud over territoriet. Jeg gad vidst, om de tusind fremmede soldater stiltfærdigt vil finde sig i at blive generet på den måde. Hele den militære strategi

forekommer mig at være så, jeg ved ikke om jeg må sige latterlig, at det ville være til at more sig over, hvis det ikke var så dødsens alvorligt.

Denne militære livsvisdom ligger jo på linje med de betragtninger, som det ærede medlem hr. Erik Kragh fremsatte som svar på, hvad det enkelte menneske skal gøre i tilfælde af atomangreb på Danmark. Det ærede medlem siger her, at hvis man mener, der vil komme et atomangreb, skal man grave et hul i sin have; det skal være så dybt som muligt, og så skal man skynde sig ned i dette hul; eller hvis man ingen have har, skal man krybe ind under sengen i sin stue. Hvor længe skulle man blive dér? Det ærede medlem mener ikke at være ekspert nok til at svare på dette, men siger: hvis det var mig, ville jeg ærlig talt blive liggende dér et stykke tid; det sker der ikke noget ved, og man kan jo lægge sig til at sove, siger det ærede medlem.

Hvis der skulle være ærede medlemmer i denne sal, som vil indvende, at sådan kan en generalmajor i den danske hær ikke have sagt, synes jeg det er rimeligt, at man tvivler. Men desværre står det sort på hvidt i en pjece, jeg har i min lomme, men jeg ved ikke, om det ærede medlem har taget afstand fra disse udtalelser siden.

Må jeg sige om alt dette om mulighed af at forsvare vort land med militær og om militær overhovedet, at mit parti har den opfattelse, at et militært forsvar i atomalderen ikke er muligt; det har udspillet sin rolle og bør ikke anvendes, fordi det efter vor mening kun vil virke stik imod hensigten. Det militære forsvar har efter vor mening slet ikke noget på sig, det er helt ude af stand til at løse sine opgaver.

Jeg har forstået § 1 på den måde, at det er hjemmeværnets opgave at træde i funktion i en krig, ikke i fredstid. Den opfattelse er åbenbart ikke rigtig, for i kommentarerne til lovforslaget gør den højtærede minister opmærksom på, at hjemmeværnet ved flere lejligheder har ydet værdifulde bidrag i katastrofetilfælde, ved redningsaktioner på søen o. s. v. Her mener jeg at der virkelig er tale om en positiv hjælpeopgave, et virkeligt hjemmeværn. Vi kan naturligvis ikke have noget imod, at hjemmeværnet tildeles sådanne hjælpeopgaver,

[O. Mathiasen.]

selv om vi synes, det ville være mere rimeligt, at civile institutioner tog sig af disse opgaver.

Sagen er nemlig den, at hjemmeværnet efter lovforslaget har andre opgaver også i fredstid, sådan forstår jeg i alt fald bestemmelserne i § 29, hvor det siges, at hjemmeværnet er forpligtet til at give møde i tilfælde af katastrofealarm i fredstid, i krig eller under ekstraordinære forhold og forrette tjeneste i den udstrækning, det nødvendiggøres. Jeg spørger den højtærede forsvarsminister: hvad er det for katastrofealarm, der her er tænkt på? Er det den situation, som har forbindelse med den alarmering, der omtales i bemærkningerne til § 29? Der står her, at hjemmeværnets personel har pligt til at blive i tjenesten i nødvendigt omfang for at sikre hjemmeværnets indsats i kamp i en kupsituation. Det tilføjes senere, at det er selvfølgelig, at hjemmeværnsenheder skal være til fuld tjeneste, så længe kamp foregår. Jeg spørger den højtærede forsvarsminister: hvad er det for en kupsituation, der her er tale om? Er det borgerkrig, man tænker på, er det oprør, arbejdskonflikter eller lignende samfundsaktioner? Ligger der heri f. eks. en betragtning som den, den højtærede forsvarsminister for kort tid siden ifølge meddelelser i pressen gjorde gældende ved et hjemmeværnsmøde i Ry i Jylland, nemlig at hjemmeværnets tilstedeværelse skal forhindre en femtekolonaktivering? Hvad er det for en femtekolon, der tænkes på? Jeg vil også gerne spørge den højtærede forsvarsminister, hvor og hvorledes der skal sættes ind, hvis hjemmeværnet selv finder på at optræde som femtekolon, en situation, jeg i hvert fald meget vel kunne tænke mig.

I lovforslagets § 6 findes der nogle bestemmelser angående kvindernes tilknytning til hjemmeværnet. Jeg har hørt noget om, at kvinderne ikke er helt tilfredse med den foreslåede ordning, men jeg må gå ud fra, at når kvinderne ifølge dette lovforslag får ligestilling med mændene i hjemmeværnet, er det efter deres eget ønske, det sker. Jeg bliver vel også nødt til at godkende, at kvinderne handler efter bedste overbevisning, at de mener, de med deres indsats i dette værn er med til at beskytte land og rige, hjem og børn, familie og landsmænd;

men jeg står aldeles uforstående over for denne opfattelse af, hvad der virkelig tjener til at værne om disse dyrebare værdier. Tænk, om kvinderne i dette land, som de så tit har gjort det før, havde talt mændene til fornuft og omtanke, tænk, om kvinderne havde sagt: lad mandfolkene beholde deres falske opfattelse af, hvad der tjener til forsvaret af de store værdier; vi vil ikke værne land og landsmænd på den måde, som krigsmetoderne kræver. Jeg ville ønske, at kvinderne i Danmark ville rejse sig i enstemmig protest mod det militære hjemmeværn, det hjemmeværn, jeg anser for at være det mest ondartede af alle de militære korps. Jeg er overbevist om, at titusinder af danske kvinder står på min side, når jeg giver udtryk for dette ønske.

I § 29 står, at hjemmeværnets personel har pligt til at opbevare og vedligeholde personlig udrustning, herunder våben, mundering og ammunition. Jeg har altid været af den opfattelse, at dette er et meget uheldigt forhold, og det bliver bestemt ikke bedret, når personellet nu skal udstyres med flere og formentlig mere effektive våben. Mener den højtærede forsvarsminister virkelig, at dette forhold er forsvarligt? Mener ministeren, det er forsvarligt, at alle disse krigsvåben ligger oplagret rundt omkring i hjemmene, så vidt jeg kan forstå helt overladt til de enkelte hjemmeværnsfolks eget forgodtbefindende? Jeg er yderst betænkelig ved, at våben skal oplagres i hjemmene, især når jeg tænker på lovforslagets bestemmelser om, at hjemmeværnet har pligt til at træde i virksomhed ved hjemlige aktioner, hvor man mener der er brug for en indsats fra hjemmeværnet.

Jeg vil så gøre en enkelt bemærkning om et forhold, der før er blevet drøftet ved omtalen af hjemmeværnet. Vi kender det grundlag, der eksisterede ved hjemmeværnets oprettelse efter krigen, således som det ærede medlem hr. Frode Jakobsen har gjort opmærksom på det: det skulle være et forsøg på at videreføre modstandsbevægelsens principper, især de militære principper. Jeg skal slet ikke her komme ind på en diskussion om modstandsbevægelsens indsats under besættelsen. Det er min opfattelse, at modstandsbevægelsen ikke blot var militær, den havde mange andre sider

[O. Mathiasen.]

og mange andre metoder, og det kan diskuteres, hvilke der var de bedste og mest virkningsfulde. Men jeg mener, at grundlaget for dette første hjemmeværn nu er ganske tabt. Endnu er der vel folk, der tilslutter sig hjemmeværnet ud fra de første grundlæggende principper, men hele dette første grundlag er efter mine begreber helt fjernet. Det er min opfattelse, at den eksisterende hjemmeværnsordning og den ordning, der her søges gennemført, ikke indeholder noget som helst af arven fra modstandsbevægelsen under besættelsen.

Jeg skal til sidst ganske kort opsummere de væsentligste af de grunde, vi i mit parti har til at gå 100 pct. imod dette lovforslag.

For det første: vi vil ikke være med til at bruge 48 mill. kr. af skatteydernes penge til et hjemmeværn, som vi mener er ganske ubrugeligt som virkeligt værn om de værdier, det foregøbler at skulle værne og beskytte. Det gælder ganske særlig i dag, i raketternes og atomvåbnenes tidsalder.

For det andet: hjemmeværnet er dødsensfarligt for den opdragelse til fred og forståelse, som er den absolutte betingelse for, at det skal blive muligt at komme krigssystemet til livs.

For det tredje: hjemmeværnet holder krigsmentaliteten og de falske æresbegreber ved lige og fremmer den ensidige nationalisme, som er den virkelige fædrelandsfølelse og fædrelandskærligheds karikatur.

For det fjerde: der dyrkes i hjemmeværnet en ensidig, ofte helt hysterisk kommunistforskrækkelse, en ophidselskampagne, som efter mine begreber skyder langt over målet.

For det femte: hjemmeværnet er officielt sat til at værne om vor frihed og vort demokrati, men kan en skønne dag vise sig at være en større fare for demokratiet end de farer, der truer det udefra.

Efter min mening ville det virke meget opløftende — og jeg tror, at store kredse af befolkningen vil give tilslutning til det, jeg her siger — hvis det høje tings medlemmer ved dette lovforslags behandling og ved afstemningen over det, hvor der forhåbentlig vil være flere medlemmer til stede, end der er i dag, for en gangs skyld ville gøre brug af deres grundlovshjemlede ret og pligt til at handle og træffe beslut-

ning alene ud fra deres samvittighed og ikke ud fra partihensyn. Hvis dette skete, mener jeg der var en mulighed for, at dette lovforslag ikke blev ophøjet til lov, og et sådant resultat ville jeg anse for at være til lykke for land og rige.

Iver Poulsen: I dag står der respekt om vort hjemmeværn, og det erkendes fra alle sider, at hjemmeværnet er blevet en meget værdifuld del af landets forsvar. I bemærkningerne til lovforslaget siges det bl. a., at det tilstræber en styrkelse af hjemmeværnet, hvilket vi naturligvis tillægger den allerstørste betydning. Når hertil kommer, at den højtærede forsvarsminister i sin fremsættelsestale kunne fastslå, at hjemmeværnsledelsen og forsvarsstyrelsen helt kan tilslutte sig lovforslaget, så kan vi kun opfatte det således, at den øverste sagkundskab på dette område står bag forslaget, hvorfor vi kan give det vor fulde tilslutning.

Vi anser det for meget ønskeligt, at hjemmeværnet styrkes og forøger sit styrke-tal gennem forstærket oplysningsvirksomhed. I den forbindelse bør man måske officielt opfordre hjemmeværnets medlemmer af alle grader til at gå ind i et oplysnings- og hvervearbejde ved gennem personlig påvirkning af andre at søge øget tilslutning til hjemmeværnet. Uden forklejnelse af det oplysningsarbejde, der foregår ved og ledes fra hjemmeværnsledelsen, vil jeg tro, at den personlige påvirkning fra mand til mand i hvert fald vil blive en billigere og måske også en lige så effektiv fremgangsmåde.

Behovet for specialuddannede ved hjemmeværnet er stigende; vi har bl. a. i den særlige uddannelse af kamppatruljer ved hjemmeværnet set, hvilke anerkendelsesværdige og militært værdifulde resultater der kan opnås på dette område. Vi bemærker derfor med tilfredshed, at mulighederne for ansættelse af faste instruktører påregnes øget, hvilket da også er nødvendigt, dersom specialuddannelsen, navnlig signaltjenesten og panserværnsuddannelsen, skal kunne gennemføres tilfredsstillende. Det har vist sig, at mange hjemmeværnsfolk er villige til at ofre den tid, som en specialuddannelse kræver. Jeg tillader mig derfor at opfordre den højtærede forsvarsminister til

[Iver Poulsen.]

at se med velvilje på bevillinger både til ansættelse af det nødvendige antal kvalificerede instruktører og til anskaffelse af tidssvarende specialmateriel, ikke mindst signalmateriel til hjemmeværnet, også hvor det i fremtiden måtte overskride den mindre årlige udgiftsforøgelse, som forslaget regner med.

Også vi regner med, som det ærede medlem hr. From gjorde det, at udgifterne naturligvis vil blive reguleret i lighed med udgifterne til det øvrige forsvar efter stigninger i lønninger og priser, men det vil den højtærede forsvarsminister sikkert svare det ærede medlem hr. From på.

Imidlertid beror hjemmeværnets værdi langt fra udelukkende på de specialuddannede, men vel først og fremmest på hjemmeværnsmanden med geværet, som ofrer sin fritid for at kunne bidrage til fædrelandets forsvar, det, der blev så stærkt svækket ved forsvarsforliget i foråret 1960. Disse folk, som frivilligt uddanner sig til i givet fald at sætte livet ind for vort samfund, skylder samfundet naturligvis, at de til gengæld udrustes med sådanne tidssvarende våben og andet materiel, at de under kamp har virkelige muligheder for at kunne løse deres opgaver uden at sætte livet til. Også tilvejebringelsen af sådant enkeltmands-udstyr — jeg tænker især på moderne håndvåben — beder vi derfor den højtærede forsvarsminister se på med velvilje, når hjemmeværnet utvivlsomt ret snart fremsætter ønsker i denne retning.

Meningen med hjemmeværnet må være at styrke forsvaret som helhed, herunder også at styrke det samarbejde mellem enheder af forskellige værn og våben, som i dag er af så stor betydning for det samlede forsvars effektivitet. Dette samarbejde fremmes efter vor mening ved et grundigt kendskab hos alle værn og våben til de andre forsvarsgrenes taktik og vilkår.

Jeg vil derfor gerne spørge den højtærede forsvarsminister, om det er dette kendskab, ministeren tænker på, når ministeren i sin fremsættelsestale nævner de øvrige kvalifikationer, som kræves ved besættelse af en del af de stillinger, der skal bestrides af distriktsledere i hjemmeværnet — om ministeren her tænker sig disse stillinger besat fortrinsvis med fagmænd, der har gennem-

gået en officersuddannelse ved et af værnene, eller hvori de særlige kvalifikationer da ellers består.

Det foreliggende lovforslags betydningsfulde enkeltheder skal jeg ikke komme nærmere ind på. De må naturligvis underkastes en grundig undersøgelse og vurdering i et udvalg, som vi som bekendt er afskåret fra at deltage i.

Conrad Kofoed: Det er vel naturligt, at interessen for hjemmeværnsloven er stor over det ganske land, og jeg tror ikke, jeg overdriver, når jeg siger, at interessen ikke er mindre på Bornholm. Årsagen til, at jeg har bedt om ordet, er områdeinddelingen. Bornholm har engang været en selvstændig region VII, og så vidt jeg ved, hører det nu under Midtsjællands region V, og spørgsmålet er, om det vil være heldigt under hensyn til depoter, forsyninger, administration o. lign. i påkommende tilfælde, om man i en given situation kan få de nødvendige forsyninger til vort forsvar, hvilket vel er formålet med hjemmeværnet.

Jeg anmoder den højtærede forsvarsminister om også i udvalget at tage dette under overvejelse for at få skabt de bedst mulige vilkår; det er jo i alles interesse. Jeg beder altså om, at man ved områdeinddelingen tager hensyn til dette isolerede tilfælde.

Skræppenborg-Nielsen: Efter med interesse at have påhørt debatten om lovforslaget om hjemmeværnet faldt jeg over en udtalelse, som det ærede medlem hr. Erik Kragh fremsatte i sin ordførertale. Denne udtalelse gik ud på, at det også var en af hjemmeværnets opgaver at indberette, hvad der militært skete rundt omkring i landet i en given situation, og det er vel naturligt, når og hvis man i det hele taget skal have et hjemmeværn. Men så fortsatte det ærede medlem således: hjemmeværnet skal indberette, „også når intet sker.“ Derfor vil jeg tillade mig at spørge det ærede medlem: hvad er det, hjemmeværnet skal indberette, når der intet sker?

Forsvarsministeren (Poul Hansen): Jeg vil gerne takke de ærede ordførere, som har givet tilslutning til det foreliggende lovforslag. Jeg skal senere gå ind på nogle af de

[Forsvarsministeren.]

spørgsmål, som er blevet berørt af de ordførere, som har givet tilslutning, men jeg synes, det er rigtigt at gøre en enkelt principiel bemærkning først, en bemærkning til det ærede medlem hr. O. Mathiasen.

Det var jo en ganske klar afvisning af lovforslaget, vi hørte fra den side; der var i så henseende ikke noget at tage fejl af. Vi fik at vide, at man i socialistisk folkeparti overhovedet ikke troede på nytten af et dansk forsvar, og vi har jo nok før haft en anelse om, at det lå sådan. Jeg vil gerne i den anledning have lov til at sige, at man kan ikke bedømme et dansk forsvars muligheder, opgaver og nødvendighed alene ud fra den betragtning, at der kommer til at foreligge en — hvad skal jeg sige — atom-bombesituation. Jeg skal ikke gå dybere ind herpå, men blot fremhæve den ene kendsgerning, at hvis vi følger det ærede medlem og hans parti og afskaffer såvel hjemmeværn som forsvar i det hele taget, befinder vort land sig i den situation, at det kan tages på et øjeblik af en håndfuld mænd, uden at nogen har nogen som helst mulighed for at komme os til hjælp. Man kan jo nemt, når man ser sig omkring, se, hvad det betyder, og hvem en sådan stilling til dansk forsvar vil være til fordel for. Det ville i en given situation naturligvis være til fordel for dem, der møtte ønske at bemægtige sig dansk territorium, og det ærede medlems partis stilling må da være den, at vi hellere end at gøre noget som helst for at hindre dette må blive besat. Det er dog konsekvensen af den stilling. Hertil kommer, at følger vi det ærede medlem hr. O. Mathiasen og hans partis indstilling, vil det også sige, at det, vi selv kan gøre for at afværge, at et angreb på vort land overhovedet forsøges eller påtænkes, skal vi ikke gøre. Det er det ærede medlems stilling, og det synes jeg i og for sig er meget nyttigt at få ganske klart slået fast.

Der er også ganske klart, at når det ærede medlem og hans parti har taget den stilling, stiller de sig faktisk uden for enhver saglig diskussion om forsvarsproblemer af enhver art, for de siger på forhånd: vi tror ikke på noget af det; vi vil ikke have noget med det at gøre. Derfor gælder et hvilket som helst argument, man fra den side prøver på at fremføre med en vis saglig

betoning, intet som helst, fordi man på forhånd ved, at deres hensigt er den! at få forsvaret afskaffet.

Det ville jeg gerne have lov til principielt at sige til indledning, og nu jeg er ved disse mere principielle forhold, vil jeg også gøre en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Iver Poulsen, der, så vidt jeg opfattede det ærede medlem, sagde, at vort forsvar blev svækket ved forsvarsforliget for et år siden. Den betragtning kan jeg ikke godkende, og jeg må henvise til, at selv om vore militære sagkyndige ikke var tilfredse med det opnåede resultat — og det var de ikke — har vi dog udtalelser fra dem om, at de anså det opnåede for bedre end den hidtidige tilstand. Derfor synes jeg, at det ærede medlems betragtninger er uberegtigede.

Det skal åbenbart være almindeligt under forhandlingen i dag at beklage sig over, at man kan læse om visse ting i pressen, før de bliver forelagt i folketinget, og nu gælder beklagelsen endvidere, at man har kunnet få noget at vide hos et tidligere medlem af det høje ting — jeg tænker på det, det ærede medlem hr. From indledte sin tale i dag med. Jeg kunne naturligvis forbigå det i tavshed, men jeg synes ikke, der skal være nogen dunkle punkter. Vi kan alle sammen beklage, at pressen snuser et og andet op, men det ved vi alle er uundgåeligt. Jeg kan sige, at vi har naturligvis — hvad det ærede medlem formentlig ikke har noget imod — regeringsmedlemmerne imellem drøftet lovforslaget, inden det blev fremsat i tinget, ja, der har oven i købet foreligget et udkast, som nogen tid i forvejen blev sendt til regeringsmedlemmerne. Det kan det ærede medlem formentlig heller ikke have noget imod. Men jeg går ud fra, at når det tidligere medlem hr. Lannung har kendt et sådant forslag, er det, fordi et eller andet regeringsmedlem har ønsket hans råd, og det kan jeg ikke se noget mærkeligt i; vi ved alle sammen, at hr. Lannung tidligere var det radikale venstres ordfører i forsvarspolitiske anliggender. Jeg synes derfor, at den beklagelse, det ærede medlem hr. From udtalte, er en lille smule søgt.

Både det forhold, som det ærede medlem hr. From her omtalte, og det, det ærede medlem senere nævnte vedrørende kvindekorpsene, kunne det ærede medlem have

[Forsvarsministeren.]

været orienteret om på forhånd. Hvis man for et år siden havde accepteret, hvad jeg foreslog, nemlig et forsvarspolitisk udvalg, havde der været et forum for drøftelse af disse ting, og så kunne det ærede medlem på et tidligere tidspunkt have været med i drøftelserne. Man kan ikke nu bagefter beklage sig over dette forhold, når man selv har afskåret sig fra på et tidligere tidspunkt at være med i drøftelserne.

Det ærede medlem hr. From var så inde på, hvorledes midlerne fordeltes mellem det, det ærede medlem kaldte administration, og det, det ærede medlem kaldte hjemmeværnets kampkraft og effektivitet. Jeg ved ikke, om vi kan trække en aldeles skarp grænse imellem de beløb, der går til det ene, og dem, der går til det andet, men ansættelser af instruktører — og det er det, det her overvejende drejer sig om — er da i alt fald, så vidt jeg kan se, et middel til at forøge hjemmeværnets effektivitet.

I øvrigt vil det vel være rimeligst, at vi i udvalget forelægger de mere detaljerede oplysninger på disse punkter, og det er vi naturligvis ikke alene i stand til, men også meget villige til fra forsvarsministeriets side.

Det ærede medlem spurgte, om det var meningen, at hjemmeværnets budget skulle reguleres efter løn- og prisudviklingen. I henhold til de aftaler, vi i sin tid traf ved forsvarsforliget, må jeg uden videre gå ud fra, at det også må gælde for hjemmeværnet. Det har for mig under forberedelserne overhovedet ikke været noget problem. På samme måde må det gælde for hjemmeværnet som for forsvaret i øvrigt, at medens man har, skal vi kalde det driftsudgifterne reguleret på den måde, så var vi enige om, at det, vi sammenfattede under begrebet investeringsudgifter, måtte man fra år til år tage standpunkt til ud fra det foreliggende behov og naturligvis ud fra en afvejning af, hvad man mente at kunne afsætte til disse forskellige områder.

Det ærede medlem rejste et meget kildent spørgsmål, nemlig spørgsmålet om hjemmeværnets distinktionering. Jeg skal ikke lægge skjul på, at dette spørgsmål har været fremme under de forberedende forhandlinger, og jeg skal heller ikke lægge skjul på, at jeg ville være meget glad, hvis jeg kunne få en, om jeg så må sige, vej-

ledende stillingtagen fra folketingets side; for medens jeg har forstået hjemmeværnsledelsens, i det mindste den militære hjemmeværnsledelsens, synspunkt sådan, at man ønsker, at hjemmeværnet skal have værnenes distinktioner, og at det samme ønske gør sig gældende blandt hjemmeværnets faste befalingsmænd, ligger det straks lidt anderledes, når vi kommer frem til kompagnicheferne. Nogle kompagnichefer har meget varmt og indtrængende bedt mig om at måtte få de samme stjerner, som man har i hæren, og andre har syntes, at det var rart, om de havde deres egne. Det er den side af sagen; men dertil kommer, at man fra de tre værns side, mere eller mindre stærkt — det gælder dog ikke flyvevåbenet — og fra forsvarsstyrelsens side temmelig stærkt har frarådet ensartede distinktioner, så sagen ligger nok så kompliceret. Jeg vil derfor være meget taknemlig for, hvis det er muligt, at få en tilkendegivelse herfra.

Spørgsmålet om, hvorledes de lokale forsvarsbataljoner skal være, mener jeg er egnet til en drøftelse i udvalget. Deres oprettelse er måske ikke så nært forestående, som det ærede medlem tænker sig — og som jeg også godt kunne ønske mig — idet arbejdet med tilrettelæggelsen af værnenes organisations- og kommandostruktur har taget nogen tid.

Både det ærede medlem hr. From og andre ærede medlemmer omtaler kvindekorpserne, og det ærede medlem var endda inde på, at forslaget i så henseende skulle være dårligt forberedt. Den betragtning kan jeg ikke rigtig godkende. Det er jo dog ikke almindeligt ved fremsættelsen af et lovforslag, når det ikke ligefrem har været kommissionsbehandlet, at oplyse alle faser i de forhandlinger, som har ført frem til teksten, og jeg lægger ikke skjul på, at der var en uoverensstemmelse på dette punkt. Jeg sagde jo også, hvad det principielle i kvindekorpsernes ønske var, nemlig en større uafhængighed. Jeg har gjort mig anstrengelser for at nå en løsning, som kunne tilfredsstille til begge sider, eller lad mig sige til alle tre sider, nemlig ikke blot kvindekorpserne og hjemmeværnsledelsen, men også forsvarsstyrelsen, som man dog ikke kan se bort fra i denne sammenhæng. Det er ikke lykkedes for mig under de

[Forsvarsministeren.]

pågældende forhandlinger at nå til et sådant resultat. Jeg skal selvfølgelig ikke have noget imod, om man kan nå dertil her i folketinget; jeg må blot på forhånd sige, at jeg har mine tvivl derom. Jeg søgte at finde en mellemvej, og det viste sig, at til trods for at jeg mente at have opfyldt ønsker fra kvindekorpene, kunne de to af dem, da det kom til stykket, ikke godkende den opstillede mellemvej. Hjemmeværnsledelsen kunne måske med visse modifikationer tiltræde den, men kun på betingelse af, at forsvarsstyrelsen kunne tiltræde, og den sagde absolut nej. Så befandt jeg mig i den situation, at jeg kun havde de kvindelige marinere at hælde mit hoved til, og med al respekt for dette korps syntes jeg, det var for lidt, og jeg mente, det var rigtigt at tage det, jeg syntes var den klare løsning; men som sagt, jeg skal heller ikke have noget imod at deltage i forhandlinger om dette spørgsmål. Jeg beder bare om, at man finder en løsning, som også er klar, som ikke giver et — må jeg bruge et lidt stærkt udtryk — forrodet kommandoforhold. Det beder jeg om at man har for øje, for det spiller nu en ganske stor rolle.

I øvrigt mener jeg ikke, at korpene ved det, der er foreslået, er slået i stykker. Jeg mener, at de har mulighed for under denne ordning at blive holdt samlet og for så vidt blive videreført som korps. Hvis man derimod tager dem ud af hjemmeværnet, er jeg bange for, at en splittelse kan ske, for så vil det meget nemt komme til at foregå sådan, at man inden for hjemmeværnet og inden for værnene har hver sine korps eller formationer. Det bør man også tænke på. I øvrigt har jeg indtryk af, at utilfredsheden, der er fremherskende hos ledelsen af de to kvindekorps — ikke særlig udtalt hos det tredje — måske navnlig findes hos ledelsen og ikke i nær samme omfang hos dem, der arbejder ude i marken. Det er det indtryk, jeg har.

Jeg tror, at jeg hermed også har gjort de bemærkninger, jeg finder det fornødent at gøre over for det ærede medlem hr. Erik Kragh, idet jeg går ud fra, at vi under udvalgsarbejdet kan tale om § 5.

Det ærede medlem hr. Aage Fogh ville gerne have oplysninger om personelle spørgs-

mål, og jeg har allerede svaret, at sådanne oplysninger vil blive stillet til rådighed i fuld udstrækning under udvalgsarbejdet.

Det ærede medlem var også inde på spørgsmålet om hjemmeværnskonsulenterne og spurgte, om deres arbejde var nødvendigt. Jeg minder om, at når vi skal have et hjemmeværn hvilende på frivillighedens grund, og når man dertil mener, at dette hjemmeværn er nødvendigt for det samlede forsvar, må konsekvensen deraf også være, at der gøres et oplysningsarbejde i befolkningen for at drage flest muligt ind i hjemmeværnet. Det er bl. a. dette arbejde, men ikke det alene, det er også et indadvendt oplysningsarbejde, som påhviler hjemmeværnskonsulenterne. Men en mere detaljeret redegørelse for denne side af sagen vil det vel være rimeligt at overlade til udvalgsarbejdet.

Det ærede medlem hr. O. Mathiasen var inde på enkeltheder, og jeg vil da gerne svare derpå. Det ærede medlem spurgte, hvad det var for en katastrofesituation, og hvad det var for ekstraordinære forhold, under hvilke hjemmeværnet kunne tænkes at blive aktiveret. Jeg vil sige til det ærede medlem klart og tydeligt, at ingen tænker sig hjemmeværnet anvendt under en borgerkrig eller en lignende situation, som jeg nu i øvrigt ikke kan forestille mig kommer til at foreligge, men det er en sag for sig. At hjemmeværnet skulle blive anvendt under en arbejdskonflikt eller noget sådant, ligger aldeles uden for, hvad der kan være tale om. De katastrofesituationer, der kan være tale om, er naturkatastrofer, brandkatastrofer eller lignende; i sådanne tilfælde har hjemmeværnets mænd forpligtelse til at møde, så vidt de kan; det hører med til deres pligt i en ekstraordinær situation. Videre kunne man tænke sig en situation tilgrænsende en krigssituation, hvor man f. eks. ville forstærke det almindelige beredskab af værnene. Det er det, der tænkes på, og ikke andet. Med en kupsituation, som også er nævnt, tænker vi — for nu at tage det hele med — naturligvis på et udefra kommende kup, et kupmæssigt angreb. Det kan man vel nok sige vi engang har været udsat for, så situationen skulle jo ikke være så ganske utænkelig for os. Vi ved også, både fra den sidste verdenskrig og fra tidligere krigeriske for-

[Forsvarsministeren.]

viklinger, at der kan være tale om femtekolonner, altså folk, som inden for landets grænser rækker fjenden en hånd, og også over for sådanne muligheder skal hjemmевærnet sættes ind; for — jeg havde nær sagt selvfølgelig — selvfølgelig skal vi lige så godt bekæmpe en mulig fjendes hjælpere inden for landets grænser som dem, han har sendt udefra. Jeg kan ikke se, at der skulle være noget som helst odiøst eller mærkværdigt deri.

Så har jeg kun et par enkelte bemærkninger tilbage. Må jeg til det ærede medlem hr. Iver Poulsen sige, at de særlig kvalificerede, der er tale om at ansætte som distriktsledere af første grad, ikke i og for sig fortrinsvis er folk med officersuddannelse — i hvert fald ikke så vidt jeg har forstået tingene — men folk, som er særlig kvalificeret til de poster, hvorom der her vil være tale.

Til det ærede medlem hr. Conrad Kofod skal jeg kun sige, at vi er meget villige til at tage spørgsmålet om en særlig ordning for Bornholm op til overvejelse.

Frode Jakobsen: Det ærede medlem hr. Aage Fogh rejste spørgsmålet om konsulenternes opgave inden for hjemmевærnet og spurgte, hvad de lavede. Jeg troede faktisk, det var almindeligt kendt, at de ikke er konsulenter i den forstand, som det ærede medlem syntes at mene, landbrugskonsulenter o. s. v. Jeg har forstået, at alle er enige om, at det er et frivilligt hjemmевærn, vi ønsker; og når man ønsker et frivilligt hjemmевærn, er det nødvendigt, at der til stadighed gøres et arbejde for at skabe tilgang dertil. Det er konsulenternes arbejde. Hvis vi ser på, hvilket besvær forsvarsministeriet har med at skaffe den nødvendige faste kerne, så synes jeg, det er let at erkende, hvad gavn konsulenterne gør. Der kan naturligvis bruges andre metoder. Jeg tror ikke, der er grund til at mene, at der kan findes billigere metoder.

Det er jo rigtigt, som det ærede medlem

hr. From sagde, at en hel del af de udgifter, der her er tale om, går til det, som det ærede medlem kaldte administration. Jeg vil nu kalde det noget andet. Det går til forhøjelse af den ringe godtgørelse, som de, om jeg så må sige, små befalingsmænd ude i kompagnierne modtager til instruktion o. s. v. Det er simpelt hen ikke muligt at holde disse folk fast, hvis man ikke er i stand til at godtgøre i hvert fald nogle af deres udgifter. Det er for øvrigt et forhold, som jeg synes vi især er blevet gjort opmærksom på fra venstres folketingsmænd ved tidligere lejligheder. Det er rigtigt, at en del går til lønninger, ikke så meget til forhøjelse af lønninger som til nye lønninger. Så vidt jeg kan vurdere det nu, medens jeg står her, vil det være $3\frac{1}{4}$ mill. kr. af de 6 mill. kr. Man kan godt sige, det er en stor del. Det ligger i sagens natur; denne lov er jo en slags rammelov, den handler om organisation, om nye stillinger o. s. v., ikke om materiel; det kommer på anden måde, det hører ikke hjemme her; man kan ikke klage over, at der ikke står noget om dette i denne lov. Og jeg går ud fra, at det, som det ærede medlem ville anke over, ikke kan være forøgelsen af denne meget beskedne godtgørelse til de folk, der trækker det store læs ude i landsbyerne og i byerne.

Til det ærede medlem hr. Erik Kragh vil jeg sige, at hvis man har fået den opfattelse, som jeg syntes det lod til det ærede medlem havde, at det især var hjemmевærnsledelsen, der absolut ønskede kvindekorpserne placeret under hjemmевærnet, så er det en misforståelse. Når man er nået til dette resultat, skyldes det to meget vigtige principper. Det ene princip er det, som er slået fast af dette høje ting ved tidligere lejligheder, at alt frivilligt forsvar bør være samlet i hjemmевærnet.

Det andet princip er et meget vigtigt militært princip, nemlig det, at det gælder om at have et entydigt kommandoforhold. Jeg må undre mig lidt over, at det ærede medlem som ordfører for det konservative parti indtog den holdning, idet jeg mindes,

[Frøde Jakobsen.]

hvordan det konservative parti ved drøftelser af forsvarsloven påberåbte sig, at i sådanne forhold måtte det dog være klart, at det var sagkundskaben, de sagkyndige myndigheder, man rettede sig efter. Dette forslag er forsvarschefens, de tre værnshæders og også, men ikke først og fremmest, hjemmeværnets ledelses. Kravet om entydig kommando betyder for de tre værn, at vejen må gå over det, der hedder hjemmeværnsinspektører. Det betyder ikke en umyndiggørelse af kvindekorpserne. Tværtimod er jeg ikke i tvivl om, at dette forslag betyder en styrkelse af kvindekorpserne. Det er da også kun de 2 af de 3 kvindekorps, der har haft en kritik at rette.

Jeg mener, at vanskeligheden er opstået i denne overgang fra at være en forening til at være en del af det danske forsvar; vanskeligheden består i, at kvindekorpserne har haft en tendens til at ville have det bedste af to forskellige verdener, som ikke kan forenes, nemlig på den ene side foreningsverdenen, hvor man ikke er underlagt nogen, og på den anden side det at være en integrerende del af det danske forsvar. For hjemmeværnets ledelse ville det naturligvis være meget lettere at sige: de kvindekorps, der tilhører værnene, skal hjemmeværnet ikke have noget at gøre med, og at kvinder samtidig på lige fod med mænd må kunne gå ind i hjemmeværnet. En sådan ordning ville efter min mening være til stor skade for Danmarks Lottekorps, idet man ikke skal glemme, at lotterne jo stort set er hjemmeværnsmændenes koner og kærester rundt omkring i landet. Jeg er tilbøjelig til at tro, at et stort flertal af de menige medlemmer i kvindekorpserne vil se på det på den måde.

Der er i aviserne, har jeg set, blevet brugt det argument, at der ikke findes noget NATO-land, der på samme måde har underlagt kvindekorpserne hjemmeværnet; der remses så en række NATO-lande op, hvoraf ikke et eneste har et frivilligt hjemmeværn. Det eneste, der kan nævnes i denne forbindelse, er Norges, som dog altovervejende ikke er et frivilligt hjemmeværn, og hvor kvinderne ikke har opnået den militære status, de har opnået herhjemme.

Jeg mener heller ikke, at det ærede medlem hr. Erik Kraghs argument, at så og så mange af kvinderne var knyttet til værnene,

gælder, for det samme er jo tilfældet for hele hjemmeværnet; det gælder lige så meget for mændene, at de i den afgørende situation ikke er under kommando af nogen hjemmeværnsledelse el. lign., men går ind under værnene. Den samme tankegang måtte føre til, at så måtte mændene være direkte under værnene og ikke udgøre et hjemmeværn.

Jeg personlig tror, at det ville være rigtigt at holde fast ved princippet, at hele det frivillige forsvar er samlet inden for hjemmeværnet, ikke for hjemmeværnets skyld, for ikke at tale om hjemmeværnsledelsens skyld, men for det frivillige forsvars skyld og for kvindekorpsernes skyld; men det er måske nok rigtigt, at det er forhold, som vi bedre kan drøfte til bunds i udvalget.

Til det ærede medlem hr. O. Mathiasen tror jeg ikke det er nødvendigt at sige så meget. Jeg er nemlig meget i tvivl om, hvorvidt hans tale vakte så meget genlyd blandt danske kvinder, som det ærede medlem syntes at mene. Det ærede medlem forfægtede den opfattelse, at når der fandtes atomvåben, så var der slet ingen mening i at have noget andet militært forsvar. Jeg mener, jeg imødegik det allerede i første omgang. Men det ærede medlem behøver bare at kaste et blik ud i verden. Der kæmpes, og der kæmpes på steder, hvor atomvåben kunne bruges, men atomvåben bruges ikke. Jeg mener oven i købet, at hvis man er meget bange for den katastrofe, som atom anvendelse betyder — og det mener jeg der er grund til at være — så er det meget risikabelt at gå ind for, at der ikke skal eksistere noget konventionelt forsvar. Det ville betyde, at vi imod vort ønske i tilfælde af angreb blev tvunget til at forvandle det, der kunne være forblevet en lokaliseret kamp med konventionelle våben til det, der betyder noget i retning af verdens undergang.

Det ærede medlem efterlyste meget stærkt, hvad det var for en femtekolonne, hjemmeværnet kunne blive et modvåben mod. Det er naturligvis enhver femtekolonne, og hvad en femtekolonne betyder, går jeg ud fra at det ærede medlem ved. Femtekolonne betyder nogle, der forråder deres land. At der kan eksistere en femtekolonne, går jeg ud fra at jeg ikke kan være uenig med det ærede medlem om. Jeg går ud fra, at jeg godt kan blive enig med det ærede medlem om, at de nazister, der hjalp

[Frode Jakobsen.]

tysterne under den sidste krig, var en femtekolonne. Jeg ved ikke, hvorfor det ærede medlem så absolut vil have udpeget en femtekolonne. Det kan jeg ikke tjene ham med. Jeg kan kun sige, at hvis man lader være med at optræde som femtekolonne, så løber man ingen risiko.

Erik Kragh: Jeg har et par gange været ude og tale sammen med det ærede medlem hr. Aksel Larsen. Sidste gang jeg mødte ham, var han ivrigt fordybet i en bog, jeg har skrevet, og som det ærede medlem hr. O. Mathiasen nu omtalte. Efterhånden føler jeg mig smigret over den læserkreds, jeg har fået i socialistisk folkeparti. Om det nu kan bidrage til ændrede anskuelser, er en anden sag.

Det ærede medlem hr. O. Mathiasen citerede nogle afsnit og var øjensynlig meget forbavset over, at jeg har sagt, at hvis et hjemmeværnskompagni blev sat ind mod en sabotørgruppe på 20 mand, skulle de tilintetgøre dem, og for at gøre det rigtig tydeligt har jeg sagt, at de skulle enten slå dem ihjel eller tage dem til fange. Det var øjensynlig noget, man skulle frygte for at lære folk; men det ærede medlem hr. O. Mathiasen må jo vide, at når der er krig, så er der krig, og så drejer det sig om at tilintetgøre den angriber, der trænger ind i ens land. Hvis det ærede medlem hr. O. Mathiasen oplevede, at en voldsmand trængte ind i hans hjem og ville slå hans familie ihjel, mon han så ikke havde et tilsvarende mål, nemlig at tilintetgøre denne voldsmand?

Det andet, der blev omtalt, var foranstaltningerne i tilfælde af, at der skulle falde en atombombe. Jeg har her blot gengivet, hvad der gengives her i landet fra officiel civilforsvarsmæssig side, og hvad der gengives i alle mulige pjecer i alle mulige andre lande om, hvorledes man kan få sig en ikke så ringe beskyttelse, idet visse virkninger fra atomvåbenet nemlig halveres eller mere eller mindre ophæves, hvis man får den fornødne dækning. Det er blot det, jeg har villet pege på.

Det ærede medlem holdt jo så denne tale om, at det hele var unyttigt i atomkrigens tid; dette er for så vidt allerede imødegået af den højtærede forsvarsminister og det ærede medlem hr. Frode Jakobsen, men jeg

vil dog gerne have lov til at knytte et par ganske enkelte bemærkninger hertil. Jeg vil bl. a. anbefale det ærede medlem hr. O. Mathiasen at studere de sovjetrussiske markskallers bøger og tidsskrifter; han vil heraf se, at man i Sovjetunionen hævder, at krigens endelige afgørelse sker ved hær, flåde og flyverstyrker, altså ved konventionelle styrker. Hvis det ærede medlem hr. O. Mathiasen tillige studerer den russiske organisation, vil han se, at der i intet land lægges så enorm vægt på netop konventionelle styrker, på landkrig og søkrig, som i Sovjetunionen. Hvorfor skulle Sovjetunionen have 350 000 mand alene i Østtyskland med en uddannelse og udrustning, som verdenshistorien aldrig har set mage til, hvis det ikke var, fordi man lagde vægt på krigsføring i gammeltdags forstand? Det er jo bl. a., fordi de store våben i større eller mindre grad har neutraliseret hinanden, fordi der er opnået balance imellem dem.

Det er klart, at det ærede medlems parti går ind for afrustning og neutralitet, men hvad vil resultatet heraf blive for Danmarks vedkommende? Det vil sige, at vi bliver uden indflydelse på vor skæbne. Danmark vil ligge hen som et tomrum, der øjeblikkelig vil blive besat, måske allerede i fremtid. Vi kan komme ud for krav af udenrigspolitisk art, som vi ingen midler ville have til at afvise, når vi ingen militære allierede havde.

Hvorfor hjemmeværnsstyrkerne har betydning, sagde jeg allerede i mit første indlæg, men jeg skal gerne ganske kort sige det på en lidt anden måde. Det er, fordi vi har fået denne umådelig forebyggende virkning, den garanti mod at blive angrebet, som ligger i, at Vesteuropa som helhed er blevet en hvepserede for en angriber at stikke fingrene i, fordi der er folk over det hele, derunder hjemmeværnsfolk. Hjemmeværnets opgave er først og fremmest, som jeg også antydede, ved sin tilstedeværelse at hindre, at vi bliver angrebet, at gøre det klart for den anden part, at angreb betaler sig ikke.

Må jeg i denne forbindelse i anledning af noget, jeg sagde i mit første indlæg, sige til det ærede medlem hr. Skræppenborg-Nielsen, at når jeg siger, at hjemmeværnet også skal melde, når der ikke sker noget, er det en almindelig militær foretælse,

[Erik Kragh.]

noget, som en kommandoenhed altid gør. Det er af uhyre betydning at få at vide, at der ikke er sket noget, at der ikke er faldet nogen angriber ned med faldskærm eller gået i land ved stranden. Andet og mere ligger der ikke deri.

Må jeg til slut have lov til at sige: nu har jeg hørt flere gange, både i det høje ting og på de møder, jeg har været til ude i landet, socialistisk folkepartis doktrin om afrustning og neutralitet, og jeg kan aldrig lade være med at gøre den i og for sig lidt alvorlige betragtning, at der må være et sted, hvor man netop bifalder det, et sted, hvor målet er at få Atlantpagten til at smuldre væk indefra og, hvis det er muligt, at få de enkelte lande til at opgive, så der ikke længere er nogen militære problemer for de folk, som sidder på det sted. Det forekommer mig, at socialistisk folkepartis udenrigspolitiske og forsvarspolitiske betragtninger, som de bl. a. er fremsat i tinget her i dag, må være i allerhøjeste grad af interesse for de folk, der sidder på det sted, hvor man ønsker at NATO-alliancen skal falde fra hinanden.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Frode Jakobsen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af folketinget Thisted Knudsen, H. C. Toft, Anders Andersen, Alfred Bøgh, Jens Chr. Christensen, Erik Eriksen, Foged, Gottschalck-Hansen, Jørgen Jørgensen (Ullerup), Axel Kristensen, Poul Sørensen og Thestrup har meddelt mig, at de ønsker mundtligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af grundskyld og ejendomsskyld til staten.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Det er meddelt mig, at *Juul Madsen* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om ungdommens uddannelsesfonds forvaltning og virksomhed. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for Juul Madsen har vedkommende gruppe udpeget *Havnstrup Clemmensen*, som herefter er valgt.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 7. marts kl. 14 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om hjemmевærnet.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1961-62.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om særlig indkomstskat m. v.

5) *Eventuelt: anden behandling af:*

Forslag til lov om forhøjelse af tobaksafgifter.

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 15⁵⁵.